

Mộng Bá Vương

Quý Thể

Vào thời đó người ta gọi ông là ông Hoàng, có người bầm "ngài ngự", cũng có người kêu bằng 'Mệ'. Tên ông là Hoàng Thiên Hóa. Tôi không hiểu đây là họ Hoàng hay ông là Hoàng Tử. Ông xây cái rạp hát bội gọi là rạp hát ông Hoàng, trước cửa chợ Đông Ba. Ông mời các gánh hát bội từ Quảng Nam, Quảng Ngãi, Bình Định, Phú yên đến hát. Có nhiều gánh hát bị cái mùa mưa lê thê xứ Huế cầm chân lại phải ăn dầm nằm dề cả mấy tháng liền ở rạp ông Hoàng.

Lũ trẻ con chúng tôi mê hát lắm, chiều nào cũng phải học bài sớm, kêu mẹ nấu cơm ăn, tắm rửa, cuộc bộ tới rạp ông Hoàng. Học trò chẳng có tiền, muốn xem hát phải chờ thả giàn, cũng còn một cách nữa là vào rạp sớm xin làm chân kéo quạt kéo. Quạt kéo đan bằng nan tre phát giấy, to như chiếc chiếu đôi, treo gần nóc rạp, có dây kéo đong đưa tạo ra gió mát. Chỗ kéo quạt trên nóc nhà rất gần với nơi đặt bàn thờ tổ. Trong am thờ bày biện tượng các nhân vật trứ danh của ngành hát bội, luôn luôn nhang khói âm u. Thuở ấy tôi chừng mười mấy tuổi, rất nhát gan, sợ ma. Tôi không dám xem mặt mấy thằng tướng Phiền, nhất là thằng Dương Phàm mặt vẽ rần rện như ma quỷ, hắc bào hắc giáp, áo quần đen thui, lưng giắt mấy cờ hiệu. Tôi cũng sợ nhất cảnh Khương Linh Tá bị chém bay đầu hóa thành cây đuốc đưa đường. Xem mấy cảnh này, ban đêm về nhà tôi không dám bước xuống bếp. Thuở đó người ta hát bằng chữ nhỏ, lâu lâu mới có vài câu nô nôm na "Như ta đây là...". Thế nhưng chúng tôi cùng với mấy người nhà quê dốt nát đều hiểu tuồng tích và rất mê.

Tôi không nhớ vé vào cửa là bao nhiêu, hình như rẻ lắm, cho nên đêm nào có tuồng hay, gánh hát có tiếng đều bán hết vé. Khán giả gồm đầy đủ thành phần già trẻ, sang hèn. Giới công chức ăn lương nhà nước, có tiền, ngồi ghế hạng nhất. Lớp bình dân ngồi đầy những hàng ghế sau. Họ coi rạp hát như cái chợ, xức mía, bóc đậu phụng, ăn trà hút thuốc, nói cười tự do. Không khí trong rạp đầy mùi nước tiểu, mùi thuốc rê, mùi dầu dừa bốc lên từ mái tóc dài, tóc bó. Trong rạp hát đầy sự hỗn độn, tiếng trống, tiếng kèn hát bội nghe như kèn đám ma. Ánh đèn măng sông thấp rất sáng, lâu lâu có thằng chạy hiệu leo lên sân khấu bắt cái ghế đứng bươm, đèn cháy kêu phù phù. Trong cái không khí nhộn nhịp đầy chất hát bội đó mấy anh lính lệ, các chị sen trốn chủ nhà đi chơi, lòng xuân phơi phới rạo rức tha hồ sờ mó, ngắt véo nhau la ói ói, cười rúc rích.

Ông Hoàng tuy là bực vương giả không phải người trong nghề nhưng rất sành, ông thuộc tuồng tích, ông hát được, điệu bộ ông rất gọn gàng. Ông ngồi cầm châu, thường phạt phân minh, đào kép trẻ đứng trên sân khấu không sợ khán giả, mà sợ ông đến nổi phát run như sốt rét hát không được. Thời đó, y trang, râu ria, áo mao ông vẽ kiểu đem ra chợ Đông Ba thuê thợ làm. Có mấy người thợ chuyên làm đạo cụ cho gánh hát với tụi lên đồng ở điện Hòn Chén, thượng nguồn con Sông Hương. Đào kép phải biết dùng sơn phấn, vẽ mặt theo đúng tuồng tích, vai diễn. Nhiều thằng kép nghiện thuốc phiện, gần tới giờ lên sân khấu còn chạy tới tiệm hút ôm bàn đèn, lúc về vẽ vờ qua loa lên sân khấu bị ông chửi. Hạ vai tuồng có khi còn bị đá đít, bặt tay.

Mấy con đào trước giờ lên sân khấu, kiếm cái xó ở hậu trường, thấp ngọn đèn sáp lấy cái gương soi mặt nhỏ như bàn tay, điểm trang. Họ thoa phấn hiệu 'Cô Ba' hai hào một lọ. Phấn khô, giống như phấn máy ông đánh giày bata, mũ cối trong bằng diên điển (liège) ngoài bọc vải. Phấn khi đánh trộn với nước thành chất bột nhão bôi lên. Mấy chị đào già khuyên:

- Bôi mỏng mỏng thôi, đừng cố trét như quét nước vôi, chưa già mà da đã hư, mồm meo nhăn nhúm như da voi.

Mấy chị này khuyên các em ra chợ Đông Ba tìm tới hàng mụ Tôn mua phấn nụ về dùng. Phấn nụ hàm bằng thạch cao, mịn và mát, có hai màu trắng và hồng, dùng không bị hư da. Sơn thoa môi có hiệu con Bướm hai màu đỏ ớt và đỏ cánh sen. Sơn đưng trong lọ chưa đúc thành thỏi như bây giờ. Hôi ấy đàn bà con gái thường tô sơn theo một hình trái tim. Muốn có má hồng, quý bà quý cô dùng phấn nụ màu hồng. Lên sân khấu phải có màu đậm hơn. Họ chấm sơn lên má, lấy gan bàn tay miết nhẹ về phía thái dương, kiểu như màu hồng quả đào tiên. Mấy thằng kép cũng đánh phấn thoa sơn. Họ còn dùng lọ nổi trộn với dầu dừa để vẽ mặt. Mặt đào kép bôi đủ thứ lên trên ấy, rất khó chịu, chỉ mong diễn xong chạy ra giếng lấy cục xà bông Cadum rửa đi cho nhẹ. Khô giáp xiêm y áo mao hát bội nhiều người dùng, chẳng mấy khi được giặt giũ, hôi hám vô cùng và đầy chí với rệp. Nhất là mấy bộ râu rất bẩn, đeo vào có khi ngạt thở. Đào kép ai cũng mong hạ vai, chui vào hậu trường, thoát bào thoát giáp, cởi bỏ áo xiêm cho nhẹ người ra. Mấy con đào non còn mắc cỡ lấy chiếc chiếu con quần lại mà thay quần. Đào kép già không sợ sệt gì cả, ngang nhiên trút bỏ xiêm y, chạy trần truồng tồng ngồng ra giếng xối nước ào ào. Họ trút bỏ phấn sơn cùng với nỗi nhục nhằn quân thần phụ tử, tranh bá

đồ vương, chạy ra cửa rạp húp tô cháo gà cho khỏe người. Thường thường lúc đó trời đã hửng sáng, họ chui vào xó xỉnh nào đó đắp chiếu đánh một giấc tới xế chiều, thức dậy ăn uống qua loa rồi gậy sòng đánh bài xệp, bài tứ sắc, tới chạng vạng lại tô điểm lên sân khấu, đắm mình trong ánh đèn, sống theo hỉ nộ ái ố, trôi theo vận nước trò đời, ngày qua ngày theo dòng chảy cảm ca, cha truyền con nối không làm sao thoát khỏi cái "nghịch" cho được.

Ông Hoàng thiên Hóa bắt cái đôn bằng sứ ngồi nép sau cánh gà thả hồn trôi ngược thời gian trở về cái thuở xa xưa, nghĩ tới thân phận mình, rơi nước mắt...

Chiều hôm qua nhân tết Nguyên Tiêu, rằm tháng giêng ông Hoàng được Tôn Nhơn Phủ, tra cứu sổ Hoàng tộc mời vào cung dự yến. Tuy ông là bậc cha chú hoàng đế đương triều nhưng vì không có phẩm hàm chức tước gì nên ông bị xếp ngồi chiếu dưới cùng với mấy người làm quan nhỏ, thất bát phẩm. Ông tủi thân và tức lắm. Trong bàn tiệc chẳng ai biết ông, bọn này thuộc hạng phạm phu tục tử, ăn uống xô bồ, chẳng kiêng nể gì ai cả. Ông Hoàng cầm đũa lên, chẳng gặp miếng nào. Ông với tay kéo chai rượu Mai Quế Lộ về phía mình rót uống. Ông nhấp nhấp từ từ cái nổi chua xót của một vương tử bị bỏ quên. Chẳng mấy chốc chai rượu cạn. Ông đứng lên, không thèm chào hỏi ai, rủ áo ra đi. Ông ra tới cửa Ngọ Môn kêu xe bảo kéo dọc bờ sông Hương hóng gió. Tới Phú Văn Lâu ông quay nhìn về phía hoàng cung. Giờ đó nóc điện Cần Chính, nơi đứng Kim Thượng ngự trên ngai vàng cho bá quan tung hô vạn tuế. Nóc điện sáng lên trong thứ lửa đỏ rực mây hoàng hôn. Ông bảo thằng xe kéo về rạp. Ông xuống xe ném cho nó dác (hào) bạc con đầm xòe. Thằng xe mừng quýnh áp úng: "Dạ thưa...". Ông quát:

- Cho luôn! Không thối, cặp dò chạy khỏe lắm...

Ngẫm nghĩ sao đó, ông nói tiếp, khẩu khí đế vương:

- Tao mà lên ngôi cho mày cái bát phẩm...

Thằng xe tưởng gặp lão già say, kéo xe bỏ đi. Ông lững thững vào rạp. Giờ đó rạp đầy người, vừa xong màn một, Khương hoàng hậu vén cánh gà bước vào hậu trường. Đêm nay con đào chính bị đau răng không hát được, mục Soa sắm vai Khương hoàng hậu. Mục Soa đã bốn mươi lăm, đi hát từ ngày mười lăm. Mục con nhà nghèo, nhà quê, cha mẹ cho vào đoàn để nấu cơm, quét rạp sau leo dần lên làm đào non, đào lẫn, đào thương, có khi cũng thủ vai đào võ như Đào Tam Xuân, Thoại Ba công chúa, Phàn Lê Huê... Mấy năm sau này mục béo quá, lên sân khấu múa may nặng nề, được cái giọng hát còn tốt, son phấn vào cũng còn "sáng sân khấu". Mấy lão nhà quê sồn sồn nhìn cái tướng tá núng nính cả thịt, mỡ to như cái thúng, mặt mày dày dạn, trông sượng con mắt lắm, nên tuy nhan sắc chẳng còn mặn mà tiếng hát chẳng còn trong trẻo cũng được khán giả quảng tiền lên thưởng.

Đêm nay mục sắm vai Khương hoàng hậu, đẹp đẽ, uy nghi xứng đáng mặt người đứng đầu tam cung lục viện. Mục khoác tám xiêm may bằng gấm Thượng Hải màu cánh trả, lấp lánh kim tuyến thêu loan phượng. Dưới lai áo hoàng hậu treo mấy viên bi ve chai xanh đỏ giả làm ngọc bội hoàn. Mục bước đi ngọc bội hoàn va vào nhau kêu lanh canh. Đầu mục đội cái mào triều thiên làm rất cầu kì, kết bằng dây sắt khâu kim tuyến giả kim cương, nhiều cái lò xo gắn mấy miếng gương tròn như đồng xu rung rinh, lấp lánh trông rất đẹp. Chân hoàng hậu mang hài vân lí màu tím thêu hoa bông cúc trắng. Mục kẻ cặp mắt phượng mài ngà, đuôi mắt chẽ hình đuôi cá. Sống mũi bôi vệt phấn trắng, hai bên tô đen mờ, trông như mũi tây đầm. Cặp môi mục Soa ngày thường vốn đã dày, như miếng thịt trâu tái giờ tô son hình quả tim, đỏ chót ướt rượt như thoa mỡ. Mặt hoàng hậu tô lớp phấn trắng dày quá trông như cái mặt nạ Nhật Bản, hai gò má màu cánh sen rất đậm. Mục bước ra sân khấu, nói lối vài ba câu, hát nam hát khách, liếc mắt đưa tình làm cho mấy thằng đàn ông nhìn sững, đứng trông.

Ông Hoàng đứng trong cánh gà nhìn ra thấy vị "chánh cung hoàng hậu" rực rỡ xiêm y, nhan sắc ngư trầm nhạt lạc, thực đúng là câu: "*Đóa lê ngon mắt cửu trùng*". Lúc này chất rượu Mai Quế Lộ chảy ràn rạt trong máu làm cho ông khó phân biệt được thực hay là ảo. Ông cứ tưởng mình là đứng kim thượng. Mộng bá vương chất ngất trong hồn. Hoàng hậu thoát trào, ông liền bước tới âu yếm cầm tay mục Soa, nghe ngan ngát mùi nước hoa Rêve d'or. Ngài phán:

- Trẫm đợi ái khanh đã lâu. Hãy lui vào hậu cung với trẫm.

Mụ soa lúc đầu ngờ ngác chưa biết chuyện gì. Mụ thấy ông Hoàng mặt mày đỏ gay, đầy mùi rượu, ngập ngựa hơi đàn ông, mụ sợ mà cũng thấy động lòng. Mụ biết ông Hoàng đang say. Mụ theo ông vào hậu trường. Lúc này hậu trường rạp hát vắng tanh. Một số đào kép còn đang diễn. Số khác ra trước cửa rạp mua bắp tươi, mới héo râu, nướng trên lửa than, tưới nước mắm mỡ dầm ớt xiêm, thi nhau cạp. Số nữa ra bờ sông hóng mát, bắt bọ. Trong rạp hát giờ đó chỉ có một người, ngủ hay thức không biết, quán chiếu chiếu rách nằm im.

Mụ Soa được ông chủ rạp, ngày thường nghiêm nghị, nắm tay, xưng là "trẫm", gọi là bằng "hậu", mụ sung sướng lắm. Ông Hoàng tuy ngoài sáu mươi vẫn khỏe mạnh quá thước, uy nghi phảng phất nét vương giả. Mụ Soa về rạp hát này đã lâu có nghe phong thanh tâm sự ông Hoàng bị thất sủng, nay nghe lão xưng là hoàng đế không lấy gì làm lạ. Trong góc hậu trường có đặt cái long sà để diễn tuồng tích cung đình. Long sà là giường của vua nằm. Đó là tấm phản xấu xí, mốc meo, trên mặt ván đã nứt, đầy bụi bặm, chỉ được một cạnh, ấy là cạnh hướng về phía khán giả, sơn son thiếp vàng, chạm hình rồng năm móng. Ông Hoàng kéo mụ Soa tới gần long sà nói:

- Đêm nay nhằm tết Nguyên Tiêu, trời trong, trăng sáng. Bá tánh kéo nhau đi xem hội hoa đăng. Trẫm vừa ngự yến trên điện Thái Hòa, dùng ngự tửu quỳnh tương. Đêm xuân trăng sáng, đất nước thanh bình, dân cư an lạc, trẫm với hậu vầy duyên loan phụng!!!

Mụ Soa vừa sợ lại vừa cảm động nói:

- Thần thiếp xin đội ơn mưa móc nhưng đêm nay chỗ này không tiện - mụ xô giọng Huế nhà quê - làm rửa ốt dột (mắc cỡ) chết!

Ông Hoàng phán:

- Một năm mới có một giờ hoàng đạo. Hậu chớ có diên trì, trễ nãi mất giờ tốt. Loan phòng bảo điện đã sẵn sàng, hãy cùng ta chung giấc vu sơn!!!

Nhà vua xô Khương hoàng hậu ngã ngựa trên long sà. Mụ Soa bị đàn ông chạm vào người, nhột, cười rúc rích:

- Chu chọa, không được mô. Mai thiếp dẫn tới chỗ ni tiện lắm.

Mụ Soa vốn người Huế, sành mấy chỗ chứa bài, tiệm hút, ổ điểm, phòng trọ. Mụ nói:

- Gần cửa Thượng Tứ có phòng ngủ mụ Ròn, mỗi giờ năm dác bạc tha hồ...

Nằm ngựa trên "long sà" mụ nói:

- Bệ hạ không ưng trên cạn thì xuống ngựa đò. Muốn kín đáo thì thuê xe kéo lên miệt Long Thọ thuê đò dọc thả trôi trên Sông Hương, dưới nước trên trăng phong lưu ai bằng. Đói bụng ăn cháo lòng, cơm hến. Mà nếu bệ hạ không ưng nữa thì thuê xe kéo lên miệt rừng thông Nam Giao, chui vào bụi, tha hồ tâm sự, ai biết.

Ông Hoàng nâng niu bộ mặt đầy thịt, cái đầu nhiều ngày không gội hôi mùi chua đội mũ hoàng hậu trâm cài lược giắt vào đôi bàn tay hộ pháp nói:

- Còn đi đâu nữa, nơi nào bằng chốn này giường rồng, gối phụng, chăn loan...

Mụ Soa cổ ngóc dậy, bị ông Hoàng đè xuống. Ông cầm cái mép xiêm có đính ngọc bội hoàn toan vén lên. Mụ Soa hốt hoảng:

- Khoan đã! Để tui cởi đồ hát tuồng ra cái đã mặc quần lãnh áo phin cho tiện

Ông Hoàng mê mụ Soa là mê cái chánh cung hoàng hậu. Hoàng hậu thì phải xiêm y lộng lẫy, quần lĩnh, áo phin sao được. Ông quát:

- Chánh cung hoàng hậu nghi trang phải cho tề chỉnh, đúng lễ nghi triều điển theo luật lệ tiên đế. Làm bậy, trẫm "phế" ngôi hoàng hậu, "biếm" vào lãnh cung bây chừ!

Mụ Soa lẩn lộn kháng cự, lâu lâu đưa mắt nhìn con người quán chiếu nằm trong xó. Mụ tâu:

- Xiêm y thế này làm sao bệ hạ "ngự" cho tiện?

Ông Hoàng:

- Lễ nghi y phục chỉnh tề mới đáng bậc mẫu nghi thiên hạ.

Mụ Soa đang biết ông Hoàng đang say. Sợ lão ta mắc chứng "thượng mã phong" thì nguy to. Mụ thưa:

- Bệ hạ đang lúc ngọc thể bất an, lỡ khi mây mưa gặp gió máy, nguy to cho sơn hà xã tắc.

Ông Hoàng cười:

- Trẫm đây dạn dày trận mạc, có lo cái thứ "gió trên lưng ngựa", với lại bực chơn mạng đế vương như trẫm, lúc nào cũng có thánh thần phù trợ. Thôi chẳng nhiều lời. Để trẫm "ngự dụng"!!!

Mụ Soa biết lão già say chẳng biết trời đất gì nữa, mụ tìm cách dọ:

- Bữa nay thiếp thần đã tới kỳ... vóc ngọc chẳng được tinh khiết... sợ e ô trược mình rồng!

Nhà vua phán:

- Không sao, trẫm xá cho tất cả...

Người nằm như xác chết trong xó bóng cửa mình, tung chiếc chiếu rách ra, ngáp, chép miệng mấy cái, kêu to:
- Má thằng Vịt ơi, rót dùm tui miếng nước - nghỉ một lúc hấn nói tiếp, giọng nhừa nhựa - thuốc hành khổ quá.
Giờ này còn tiệm nào mở cửa mua giùm tui mấy chỉ.

Ông Hoàng giật mình quát:

- Thằng nào dám làm kinh động thánh giá!

Mụ Soa nghe thất kinh nói nhỏ:

- Lão Nhòng, cha thằng vịt, chồng tui đó ".

Rồi mụ đổi giọng gắt với chồng:

- Ho lao. ho tổn mấy năm rồi, tổn biết bao nhiêu tiền ông lang với đốc tờ, lại còn thêm bệnh nghiện

Rồi mụ vừa khóc vừa hỉ mũi, than:

- Có ai khổ như thân tui không? Nuôi báo cô biết chừng nào thoát nợ...Sao không chết đi cho rồi?

Mụ Soa hiện nguyên hình là con đàn bà tầm thường, đanh ác với người chồng ho lao gần chết nằm trong xó nhà như thằng ăn mày. Ôi! cuộc đời thực đã ló cái mặt xấu xí trơ trên không son phấn của nó ra đúng lúc, đập tan cái cảnh tượng hoang đường có đấng kim thượng mặt rồng phơi phới, có hoàng hậu xiêm y rờ ràng, sắc nước hương trời nơi chốn hậu cung màn treo trướng rủ trong đêm Nguyên Tiêu gió xuân trăng sáng. Phút chốc cái mộng quân vương của ông Hoàng thất thế bị cuộc đời thực đập vỡ tan tành. Ông giật mình tỉnh ngộ, hổ thẹn, than thầm: "*bậy quá!*".

Đúng lúc ấy, ngoài kia sân khấu hạ màn. Chỉ có vài tiếng vỗ tay lẹt đẹt. Khán giả chen lấn nhau về. Ông Hoàng đi ra trước cửa rạp, chống nạnh đứng xem. Hơi nóng, hơi người hơi hám tuôn ra. Ông nghe tiếng bình phẩm:

- Con đào già, to như cái bò, đóng vai hoàng hậu, ông ẹo như con khỉ mắc phong!

Ông Hoàng hỏi thằng bán vé được bao nhiêu? Hấn đáp, đầu hôm mưa lác rác mấy hột, đêm nay ít khách lắm, chẳng được mấy xu. Ông nói, mấy thì mấy, lấy ra hai dác bạc đưa cho thằng Nhòng chồng con mụ Soa mua thuốc phiện. Hấn sắp chết rồi. Cho hấn chết sướng, chết ngay giữa cơn say thuốc, tưởng mình là vua. Thằng Nhòng chuyên đóng vai hoàng đế, cái vai dễ đóng nhất, chỉ cần mang râu, đội mũ ngai cho người ta tung hô vạn tuế. Vai này thường cho mấy thằng kếp hết thời đóng. Tiền hát mỗi đêm chỉ bằng đũa chạy hiệu.

Ông Hoàng chấp tay sau lưng, lưng thũng tăn bọt. Khuya lắm rồi. Mặt trăng lạnh lẽo sắc như mảnh gương treo lơ lửng trên hoàng cung. Bóng mấy cái đầu đao nhọn cong vút đâm lên trời như mũi kiếm. Ông Hoàng đứng lại trên cầu, nhìn cái bóng của mình lẫn trong bóng hoàng thành chờn vờn trên mặt nước Sông Hương. Ông bỗng thấy lợm giọng. Ông cúi đầu nhỏ một bãi nước bọt. Bóng hoàng thành và bóng ông rung rinh rồi tan đi.

QT